

Szerkesztőség:

PLEBÁNIA-HIVATAL,

hová a lap szellemi részét
illető közlemények kü-
dendők.

Kéziratok vissza nem
adatnak.

ABONY

Kiadóhivatal:

SZERDAHELYI JÁNOS
könyvnyomdája, hová az
előfizetési pénzek, a hirde-
tések és ezeknek díjai, va-
lamint a felszólamlások kü-
dendők.

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI LAP. — MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben házhoz hordva egész évre 4 frt, fél-
évre 2 frt, negyedévre 1 frt. Egyes szám 8 kr.

Felelős szerkesztő:

VIZ ZOLTÁN

Kiadótulajdonos:

SZERDAHELYI JÁNOS

Hirdetmények:

nyiltterek, valamint hirdetési díjak, közvetlen a
kiadóhivatalhoz küldendők. Nyilttér sora 50 kr.

Az új devise.

Az idő sebesen rohan el fölöttünk s az új idők új embereket teremtenek. Az emberek gondolkozása időnkint átalakul különböző irányban s ez átalakulásoknak egyes nagy férfiak adják meg rendszerint az irányt.

Hazánkban a minap igen magas helyről, a miniszterelnöki állás magaslátáról hangzott el új devise gyanánt: „a törvény, jog és igazság!“ A társadalom méltó örömmel és lelkesedéssel fogadja e jelszavakat, mert mérlegelni tudja fontosságát annak, hogy ha azok mindenütt érvényre emeltetnek. Mert mondjuk ki őszintén, hogy e tekintetben a mult sok keserű emléket hagyott hátra.

A helyett azonban, hogy a hegedő sebeket felszakgatnók, inkább a vigasztaló jelennel foglalkozunk s vizsgáljuk kissé közelebbről ama szellemi kincseket, a melyekkel nemzetünk az új alakulás alkalmából megajándékozott.

A törvény oly közjóra irányuló rendelet, melyet az ad ki, akire a köznek gondja van bizva. Így határozza meg a bölcsészet a törvény fogalmát. A theologusok különbséget tesznek az örök törvény között, mely az Istenben örök időktől létezik és az ideiglenesek között, melyek a világon időben kezdtek létezni. Az ideiglenes törvények a következők: 1. A természet-törvény, melyet az eszes természetbe oltott az Isten. 2. A tevőleges isteni vagy termé-

szetfölötti, a melyet Isten tevőleges cselekvéssel (actu positivo) hozott és a természeti törvényen felül adott. 3. Az emberi, melyet az ember hoz Istentől nyert hatalomnál fogva. Ez utóbbi ismét egyházi és polgári, a mint lelki, vagy politikai tekintélytől származik.

A törvény célja mindig csak a közjó lehet. A törvényhozáshoz való joghatósági hatalommal tulajdonkép csak Isten bír, ember csak annyiban, amennyiben erre delegáltatik. Azéri az emberi törvény az isteniből ered és innen van kötelező ereje. Azért mondja Aqu. sz. Tamás: Minden emberileg hozott törvény annyiban bír ily jelleggel, amennyiben a természet törvényétől ered: ha pedig valamiben eltér a természet törvényétől, már nem lesz törvény, hanem a törvény megrontása.“

A jog tárgyilag a jogot alapító törvény, alanyi értelemben egy törvényesen megalapított erkölcsi jogosultság valamely személynek valamihez egy másik személlyel szemben. Hogy a társadalom, mint erkölcsi organismus létezzék és főállással bírjon, ennek különös alkatrészei között teljesen meghatározott állandó viszonyoknak kell léteznie, melyet nem szabad megzavarni, vagy sodrából kiterelni, ha nem akarjuk, hogy az egész erkölcsi organismus megsemmisüljön. És az emberi társadalom minden tagjának ezen állandó viszonyok korlátai között kell maradnia s minden működését e viszonyokhoz alkalmaznia.

Ezen meghatározott állandó viszonyok összesége, mely viszonyok a társadalom minden tagja közt főállnak, az u. n. társadalmi rendet alkotják. Amennyiben pedig a társulatnak minden tagja, minden működésében a társadalmi rendhez tartozik alkalmazkodni, ez utóbbi egyszersmind bizonyos elvszabályoknak alapját képezi, melyek az ember társadalmi cselekvésére irányadók; és minthogy ezen elvszabályok ismét az által lesznek azok, hogy bizonyos jogokat alkotnak, az e jogoknak megfelelő kötelezésen kívül úgy a társadalmi rendet e szempontból véve társadalmi jogrendnek nevezzük. A jogrend tehát az emberi társadalom főállásához szükségképen megkívántatik.

Minden jog, bárminők is legyenek azok a források, melyekből első sorban származik, végelemzésben isteni eredetű. Nem mintha minden jog közvetlenül isteni jog volna, (ez csak a természeti jogról s a pozitív isteni kinyilatkoztatáson alapuló jogokról áll), de közvetve és végelemzésében minden jog Istenre vezethető vissza. Azért a jogrend csak egy része az egyetemes világrendnek, melyet Isten alapított. Nem meríti ki egészen az erkölcsi világrendet, mert az erkölcsi világrend magába zárja az embernek viszonyát Istenhez és önmagához, valamint az ember tisztán erkölcsi s felebaráti szereteten alapuló viszonyát embertársaihoz. De annak egy lényeges része, mint pl. a szerves világrendje lényeges része az egyetemes physikai rendnek.

TÁROZA.**Végrendelet.**

Irta: Temesközy Gerzson.

Édes fiaim! Látom okos, fürkésző szemekből, hogy mikor úgy egy hónapban egyszer vagy egy negyed órányi szabadságot kieroszakolok a kemény sorstól a körötökben való időzésre, — látom a kérdést? ugyan mért nem játszol te is velünk? Lám a nagy apa szokott néha

Aztán látom a másik kérdést is, hogy mit nézogsz te hol reánk, hol meg ki az ablakon arra föl, messze, a merre a golyák szállnak s a merre a nap szokott lemenni, amikor az Istenke aludni küldi.

Hát édes fiaim én azt nektek hiába mondanám most meg, úgy se értenétek ti abból egy szót se, legfelebb nagyot kacagnátok a ti piros szivetekből, fehér lelketekből apátokon, szerintetek — sok üres lelkűek szerint is — ezen a nagy gyereken, aki nem röstelkedik gondolkodni az elmúlásról

Hijába mondanám én azt nektek, hogy az én gondolataim nem addig kergetik egymást, ahol

az én elmúlásom kezdődik, hanem túl azon a kis föld hányáson, melyért majd kiadjátok a borra valót a temető csöszének.

Odáig nem aggaszt, nem bánt semmi, legfelebb azok a csalódások, melyek az emberekben érnek és pedig oly gyakran, hogy már nem is fáj, inkább csak boszant

Hogy én meddig élek? Nem volnék gyarló ember, ha be nem ismerném, hogy arra kíváncsi vagyok

Hogy meddig szeretnék? Hát addig, hogy egyikőtökből urat nevelhetnék, a másikötökből pedig egy becsületes, egészséges, józan parasztembert, akinek esze is, ereje is legyen annyi, hogy annak az áldott hazának abból a kis darab földjéből, melyet reá fogok hagyni, ne csak megélhessen s azt ne csak megduplázza, hanem adhasson annak az úri testvérének is kölesönt soha meg nem adomra.

Az aggaszt tehát édes fiaim, hogy ha más adja fölöttem a borra valót a temető csöszének, nem ti, hát akkor abból az én tervemből nem is lesz semmi

Pedig az nagy baj lenne édes fiaim, mert nem tudom, hogy lesz-e tinektek annyi lélek erőtlök mint apátoknak, nagy apátoknak s mind a két östöknek — kikről a most elő utódok beszélnek

és emlékeznek — volt, hogy megbirtak a néhez időkkel, a sors zúgó viharával küzdeni, ha kellett, egy magukban is.

Oh! Ha én ezt tudnám, beh sokszor eljátszanék veletek én is

De nem tudom s nézek tovább ki az ablakon, föl, messze, a merre a golyák szállnak s a merre a nap szokott le menni, mikor a jó Isten aludni küldi.

*

Nézzétek azon a zöld táblán azt a sok kardot, pisztolyt, revorvert, puskát, van ott majd minden fajta, amit 50 év óta kifundáltak, mind a huszonnégy együttvéve sem olyan félelmetes, mint ott a közepén az a cifranyelű buzogány, mely mellett egyik — Pál nevű — ős bátyátok Bellegrád ostrománál piritott szalonnát s ivott rá a szerb Duna vizéből vagy a mellette ott lógó öreg kulacsból.

Ezzel a buzogánnyal vágta fejbe szép apátok egyik fiát úgy, hogy szörnyet halt, — akarta-e úgy, nem-e? ki tudja?

Ezt pedig cselekedte azért, mert az a fiú rosszat tett — az ő felfogása szerint. Mert abban az időben más szempontokból bíralták a közerkölcsöket s az olyan tettekért, melyért az az ifjú életével lakolt, a mai apák hamiskásan mosolyognak deresedő bajúszok alól

Az erkölcs és jog tehát egymástól semmiképp sem választhatók el. Ezek egymással a legbensőbb összefüggésben állanak. Ami jogos, az egyzersmind erkölcsös is.

A z i g a z s á g o s s á g az ember akaratát arra indító erény, hogy mindenkinek megadja a saját jogát. Ez három féle, törvénybeli, osztó és kölcsönös. 1. A törvénybeli a részeket az egészhez rendezi és az alattvalókat arra indítja, hogy megadja a köznek azt, amivel tartozik. 2. Az osztó az egészet rendezi a részekhez s a fejedelmet és szolgálait arra indítja, hogy a javakat és terheket az alattvalók érdeme és ereje szerint ossza szét, a bűnöst pedig megbüntesse. 3. A kölcsönös rendezi a részek viszonyát egymáshoz, mert a magán embert arra indítja, hogy megadja a másik magán embernek azt, ami szorosán őt megilleti.

A mondottakból világos lehet előttünk, hogy a társadalom jóléte és a haza boldogsága e három fogalom érvényesítésétől függ.

Ahol a törvény nem felel meg az Isten örök ideáinak vagy az nem hajtatik végre egyenlően, úgy hogy a jog nem érvényesülhet egyetemlegesen vagy ha az igazság iránti érzék kihál az intéző hatalmak lelkéből s helyette az önkény és protekció uralma kerül felszínre, ott minden nagyhangú jelszó csak frazis marad, mely vakíthat ideig-óráig egyeseket, de a történelem, mely az események benső okait kutatja s aszerint ítéli meg azokat, meg nem csalható s meg fogja állapítani a valót, mely gyakran ellentétes ama véleménynyel, a mely annak idején az élet környékezte.

Ha valóban a törvény, jog és igazság fog felszínre kerülni hazánkban, úgy még megvalósulhat a nagy Széchenyinek ama mondása, hogy „Magyarország nem volt, hanem lesz!”

Ez a félelmetes gyilkos szerszám száll fiúról fiúra s amely családban ott volt, annak tagjai soha rosszat el nem követtek.

Erre a családi ősz ereklére nézettek mindig, ha kísértetbe találtak jönni s annak birtoklása adjon nektek erőt a küzdelemre az élet bajaival, ellenségeitek fondorkodásaival.

Mind azokban lesz módok bőven, mert családokat predestinálva van az élet sokféle bajaira, melyeket — azt hiszem, ti is, mint apáitok — mélyebb érzéssel fogtok föl és nehezebben küzdötök le, mint mások sokan, kiknek az élet javai ép úgy, mint bajai, játék.

Hanem azért csak menjetek neki bátran bajaitoknak és ellenségeiteknek is, ki ne térjete soha egyik elöl sem, — mert ha kitérték az első elöl, lelkiismeretetekkel gyülik meg a bajotok, ha ellenségeitek elöl tértek ki azon az úton, melyen elindultatok s a mely — hitetek szerint a boldogulásra vezet — többé arra rá nem léphettek, más pedig nem lesz senki sem, aki titeket oda vissza húzzon.

Őseitek széles országúton jártak az életben, ma már nagyon keskeny a padló, mely egy élet cél felé visz, oly keskeny, hogy azon kitérni nem lehet senki elöl s ha szemben talákoztatok valakivel, ne habozzatok, ne kísérletezzetek, hanem minden erőtök arra összpontosuljon, hogy azon a padlón ti maradjatok fenn.

Ne dicsekedjete soha semmivel, mert ma már nincs fölösleg sem szellemi, sem anyagi javak-

A Kneipp gyógymód.

Az egészség az ember legnagyobb földi kincse. Nem lehet azért csodálni, ha az emberiség, a melyet mindenféle nyavalya látogat és tizedel, folyton kutat azon eszközök után, a melyekkel ez elvesztett legnagyobb kincsét visszaszerezze. Így támadtak aztán a sokféle orvosi szerek mellett a különféle gyógymódok.

Már a régi görögök és rómaiak tapasztalták, hogy a hideg víznek bizonyos körülmények között az ember egészségére hatalmas gyógyereje van; a középkorban nem kevésbé kísérleteztek több-kevesebb eredménnyel az emberek. A lázas betegségnek hideg vízzel való kezelése sem új dolog. A múlt században Wright egy hajón tifuszba esvén, megkísérlette és tapasztalta a hideg vízzel való kezelés gyógyhatását; Currie Jakab a hideg vizet vörhenyes láznál használta sikeresen. Legnagyobb elterjedését azonban a hidegvízgyógymód leginkább Priessnitz Vincze (szül. a sziléziai Gräfenberghben 1799-ben), aki egyszerű földmives létére e téren nagy hírnévre tett szert s legujabban Kneipp Sebestyén (szül. Otto-beurenben 1821-ben), aki mint wörishofeni plebános, a múlt évben halt el, mozdítottak elé nagysikerű gyógyításaikkal.

Ez alkalommal mi felvett tárgyunkhoz képest a Kneipp-kurával akarunk kissé foglalkozni, azonban csak a legnagyobb körvonalakban, amennyiben t. i. abban a természetes gyógyítási mód elveit látjuk érvényesülve.

Korunknak ugyanis egyik legfőbb baja az, hogy a civilizálódás folytán az emberi test szerfölött elpuhul s a divatos czélszerűtlen ruházódás folytán az oly helyzetbe kerül, melyben vagy a vérkeringés akadályoztatik rendes működésében, vagy a szükséges párolgás s a levegő befolyása záratik el teljesen. Mivel pedig Kneipp gyógymódja épen e szempontból siet a szenvedő emberiség segélyére, azért tartom fontosnak azt napjainkban.

ból, egyéni és társadalmi értékeiteket pedig csak azokhoz mérjük.

Mindég kevesebb tehetséget áruljatok el, mint a mennyivel birtok, hogy kevesebb irigyetek legyen s hogy erőtöket senkise mérlegelhesse.

Míg az ellenkezőről meg nem győződtek, mindenkit igaz embernek tartsatok, hogy hamiságokat róllatok föl ne tételezzenek, mert aki ok nélkül gyanúsít, beestelenségben leledzik.

Szerények legyetek, de alázatosak soha, mert az alázatosság a bátortalanság, ez pedig a gyávaság szülő anyja s sokszor az alázatosság különböző vastagságú leple a hunczutságnak és csalárdságnak is.

Az elismerés elől szerényen húzódjatok vissza, de el ne rejtőzete, mert ostoba ember az, aki az adósságát nyugta nélkül fizeti ki.

A közügyekben tanúsított tevékenységtekért jutalmat el ne fogadjatok, mert ha ezt teszitek, tehetségteket bérbe adtatok s e fölött a nállatok hatalmasabbak — nem mindig a jó céliránt — rendelkeznek.

Ha megérem azt, hogy ezeket veletek megértethetem, s így indíthatlak benneteket bele az élet zajába, s ha meglátom még, hogy a kezdetben nem ingadoztok, nem révedeztek, aláírom a nyugtát a sornak, hogy e földi jussomra végkielégítést nyertem, melylyel életem végéig beérem.

A Kneipp-gyógymód főeszköze természetesen a hideg víz, amint már ez a fentebbiekben megjegyeztetett; ennek alkalmazása azonban igen sokféle a betegség minősége és az egyén természeti sajátságai szerint. Vannak mosások, öntések, pólyák (borogatások) és fürdők.

Nem lehet feladatunk ezekkel itt részletesen foglalkozni; aki komolyan bizik hozzá, szükséges, hogy előbb alaposan tanulmányozza azt szakszerű könyvekből és lapokból, a melyek már magyar nyelven is számosan megjelentek, miután e gyógymód a legnagyobb óvatosságot igényli, mert ellenesetben végzetes bajoknak válhat okozójává. Kiemeljük itt csupán azon elveket, a melyek e gyógymóddal kapcsolatosan, mint az egészség természetes segédeszközei és praeservatívumai ajánlhatnak s melyeket kiki — esetleg a gyógymód igénybevétele nélkül is — némileg saját körében megvalósíthat.

Kneipp mindenekelőtt sürgette 1. A z é s z s z e r ű t á p l á l k o z á s t. A magyarok mindig azért voltak korholva Kneipp által, ha őt megkeresték, hogy igen bőven és vastagon táplálkoznak. Szerinte az emberi élet fentartásához nem szükséges sok és erős táplálék, különösen a hús ételekkel csinján kell bánni, mely egyike a legnagyobb izgató szereknek. A vacsora korán legyen s utána legalább 2—3 óra mulva történjék a lefekvés. A szeszes italok, valamint a mérges kávé és thea, egyáltalán mindenkinek, de különösen a fiatalságnak idegzetére határozottan romboló hatással van.

2. Sulyt helyezett Kneipp a c z é l s z e r ű ö l t ö z k ö d é s r e. Lehetőleg bő, kényelmes ruhát viseljünk. Elítélte a Jägeringek és alsó nadrágok viseletét s mindazon sűrű szövötű öltözetek viselését, a melyek a test kipárolgását akadályozzák s nem engedik meg a levegőnek a testtel való jótékony érintkezését. Nyári időben azt kívánta, hogy minél szabadabban legyen a test s minél közvetlenebbül ki legyen az téve a nap és levegő behatásának. A nyakendő viselését czélszerűtlennek tartotta, mely gyöngíti a nyak ellenálló képességét és disponálja a külső befolyások ártó hatása iránt. A test lehetőleg sehol se legyen elszorítva; elítéli tehát a nőknél a mellfűzőket, általában mindkét nemnél harisnyakötöket, szűk lábbelikeket, keztyűket, ruhaszorítókat. Kneipp saját kijelentése szerint keztyűt soha sem hordott életében.

3. A t e s t e d z é s egyik fontos része a természetes gyógymódnak. Ezt részint a torna, részint a mezitlábjárás és szandálviselet útján vélte Kneipp elérhetni a hidegvízzel való eljárásokon kívül.

A test egészségéhez a mozgás feltétlenül szükséges. Mozgást azonban a járás csak egyoldalulag eredményez, mett az alatt a felső test-rész egészen tétlen marad. Egyedül a torna az, mely az egész testre kiható mozgást eredményez. Ezt torna eszközök nélkül is lehet különben megejteni az embernek a fejgyakorlatok-, törzsgyakorlatok-, a kör- és kézgyakorlatok útján. A mozgásban levő gyógyerő felér a világ összes orvosságainak gyógyerejével, mert tökéletessé teszi a légzést, előmozdítja a vérkeringést, élénkíti a börműködést, valamint a gyomor és belek működését is, miáltal az anyag cserét előmozdítja s az egész idegrendszeret erősíti.

A testedzés másik fontos tényezője a m e z i t l á b j á r á s. Kneipp szerint a mezitlábjárásnak oly nagy a jelentősége, hogy

ha mindenki ismerné a fontosságát, senki sem lenne közönyös iránta. A mezitlábjárás a vért lefelé vezeti s azért a lábak vérdúsak és erőteljesek lesznek. Ha azonban a lábak gyakran vagy mindig hidegek, akkor többnyire vérszegények, a miből vértorlódások keletkeznek. Hány ezer ember szenved folyton fejfájásban; tessék kísérletképen nekik fűben vagy gyalog-úton mezitláb járni, mindjárt észrevehető lesz, hogyan nyomul felülről lefelé a vér s a fej megkönnyebbül. Nem elég azonban, hogy csak pár percig tartson a mezitlábjárás, hanem ne tül tovább, annál jobb. Ha nem lehetséges a mezitlábjárás szabadban, járjunk a szobában, vagy pedig csak igen gyengén fedjük be lábainkat.

A mezitlábjárásat hasznos a sandalviseléssel kötni össze. Wörishofenben annyira divattá vált ez a tapasztalt jó hatás folytán, hogy évenként ott több, mint 60 ezer sandál kél el. A sandalok nem szorítják a lábat s a mellett nem akadályozzák meg a lábnak kigőzölgését és a levegő behatását.

Nem kell semmi elfogultság hozzá, hogy az ember az ily észszerű tanácsokat elfogadja. Kiki saját szerencséjének kovácsa s így egészségének is egyedüli őre és gondozója. Ha valaki fontosnak tartja a betegségtől való mentességet, úgy nem kevésbé fontosnak kell elismerni azon módokat, amelyek azt előidézni képesek.

Kneipp meghalt, de az ő eszméi a természetes gyógymód terén nem fognak kiveszni, mert azok az észelvein, az igazságon alapúlnak!

A szőlészet köréből.

XVII.

A szőlőnek rovar ellenségei:

1. A kendermag bogár,
2. Eumolpusz (irkáló bogár),
3. Szőlőmoly (Cochilis ambiguella),
4. Szőlő llocza (Totrix pilieriana),
5. A filoxera (vastatrix). Az utóbbival azért

nem fogok foglalkozni, mert e rovar kártékony-sága és az ellene való védekezés a világ legnagyobb szakértői által különféle művekben le van írva.

A kendermag bogár, mely színére és alakjára nézve épp olyan, mint egy kétfelé vágott kendermag, általában eléggé ismeretes. E rovar akkor lép fel, mikor a fa és a szőlő bimbói teljes fakadásnak indulnak, azokat kirágja s ez által úgy a fa hajtásait, valamint azok termő bimbóit tönkre teszi.

A kendermag bogár ellen sikerrel kétféleképen lehet védekezni. Az első védekezés abból áll, hogy szárnyas állatokat, úgymint pulykát, tyúkot bocsájtunk a szőlőbe és a kertbe; reggelenként ez állatokat összehívjuk és úgy a fát, valamint a szőlő tőke lombzatát megrázzuk. A bogár földre hull és a szárnyasok felszedik. De egyébként is, ha ez állatok a szőlő közt járkálnak, amely bogár ilyenkor földre hull vagy a melyiket elérnek, felfalják.

A második védekezési mód akként történik, hogy fekete bádognál készítünk egy tepsit úgy, hogy annak egyik oldalán oly kivágás legyen hogy a tőke vagy fa alá betolathassék. Reggelenként e tepsit a fa vagy szőlő tőke alá helyezzük és a lombzatot megrázzuk, a tepsire hullott bogarakat pedig összeszedjük és egy harmadnyira vízzel telt bögrébe hányjuk. Ezen eljárás mellett két leány vagy fiú elpusztít naponta 5—800 darab bogarat. Ennyi bogár elpusztít minimo calculo 500 fürt szőlőt; ez 500 fürt megfelel 50 kilónak, 50 kilóból pedig lesz 30 liter bor (must). Számítsunk átlag árat literenként 14 krt, ez teszen 4 frt 20 krt, két kis leánynak a napszámja pedig 40 kr. Ebből láthatjuk t. olvasóink, hogy ez oly munka, mely a napszámot bőven megléri. De továbbá e védekezés által jövő évben a szaporodása eszökken; egy ily bogár 40—50 petét tojik s így 500 darab 20—25000-ot. Számítva azt, hogy 30% tönkre megy, még mindég megmarad 14—17000 jövő évi

generációnak s így a harmadik évi generáció 680 ezerre szaporodik.

Az Eumolpus (irkáló bogár) egy kis barna zöldes bogár, mely június utolján és július elején lép fel. E bogár csakis a levélzeten élőködik, azokban keskeny barázdákat váj oly alakban, mint a régi jel íráskok voltak. A szőlő gyümölcsét nem bántja, de annál veszedelmesebb munkát végez, mielőtt mint bogár élet pályáját bevégezte volna. A tőke tövén rengeteg sok petét rak, e petékből kikelnek az álcák (hernyók) és behuzódnak a tőke körül levő földbe és a törzsön, valamint a gyökereken is mély barázdákat vájnak és ez által a tőkét teljesen tönkre teszik. A védekezés kétféleképen történhet. Az egyik épp azon a módon történik, mint a kendermag bogár ellen. A második pedig szénkénegezéssel gyérités által, de ez utóbbi mód drága levén és nagy elővigyázatot és pontosságot követelvé, azzal bővebben foglalkozni nem szándékom.

Az előadottakat figyelembe véve be kell ismernünk, miszerint e részben egy kis könnyelműséggel vádolhatjuk magunkat azért, mert e téren se fejtünk ki eléggé praecis védekezést. Itt felhozható oly analóg, melyet e világon senki meg nem ezáfolhat.

Ha az anya a gyermekét gondosan tisztogatni nem fogja, beleesik abba a féreg és elszívja a testének üdeségét, — és ha a gazdálkodó a barmát nem fogja gondosan vakarni és tisztítani, megeszi a kosz és a rüh. S így bátor vagyok azt a kérdést felvetni: nem követünk-e el bünt, ha azt, amit az Isten jóvoltából saját javunkra ad, a férgek ellen meg nem óvjuk és szemünk előtt engedjük elpusztulni?

Kubiesek János.

MI UJSÁG?

— **Fehér vasárnap.** A mai nap a kath. egyház elnevezése szerint fehér vasárnapnak nevezetik. Régebben ugyanis a keresztek fehér ruhát vettek fel a nyert ártatlanság jelképekül és azt keresztesek napjától viselték husvét utáni első vasárnapig, a midőn abban e napon utoljára jelentek meg. Ma napság e nap fehérszíne annyiban van megőrizve, hogy ekkor van az első áldozók ünnepe, akik közül a leánykák rendszerint fehér ruhában végzik az első lélekemelő ajtatosságot.

— **Halálozás.** Kis Andrásné szül. Györe Mária folyó hó 5-ikén hirtelen meghalt. Temetése f. hó 6-ikán d. u. nagy részvét mellett ment végbe az ev. ref. egyház szertartása szerint. Halálát széles körű rokonság gyászolja.

— **Felolvasás.** A „Garay János társaság“ ma d. u. 4^{1/2} órakor tartja Budapestén a markó-utezai főreáliskola emeleti dísztermében e havi nyilvános szűkülését, a melyen lapunk fel szerkesztője „Keresztény elvek a szépművészetben“ czimmal fogja székfoglaló dolgozatát felolvasni.

— **A helybeli „Kath. Munkás-Egylet“** husvét hétfői bálja élénk hangulatban és a szokott nagy látogatottság mellett ment végbe. Felülfizettek a jótékony czélra való tekintetből: Lukács Gyula 3 frt, Barkó István 2 frt. Viz Zoltán, Palásti Pál, Kássa Sándor, Mészáros István, Vajda Zsigmond 1—1 frtot, Sallay Béla 1 koronát, Somodi István 30 krt. Az egylet ez úton is köszönetét fejezi ki jötevőinek a szives adományokért!

— **Változás a czeglédi sajtóban.** A „Czegléd és Vidéke“ az új évnegyed alkalmából szerkesztőt és nevet cserélt. Szerkesztője a „Czegléd“ volt szerkesztője, Molnár János tanár lett s a lap czíme: „Czeglédi Ujság.“ — Tekintve a munkatársak díszes gárdáját, továbbá azon körülményt, hogy az eddigi áldatlan és meddő szerkesztői személyeskedések megszűnnek, remélhető, hogy a „Czeglédi Ujság“, menten minden kiadói korlátozástól, sikerrel fogja Czegléd város közérdekeit képviselni. A lapot Nagy Elek nyomdája állítja ki, a tulajdonjogot azonban egy szerkesztő és kiadó-bizottság bírja, a melynek tagjai: Molnár János tanár, szerkesztő, dr. Molnár Albert v. ügyész, ügyvéd, főmunkatárs, Takács József ev. ref. lelkész, Zambo János ügyvéd.

— **Műkedvelő szinelőadás Jász-Kara-Jenőn.** Amint kül-tudósítónk *) írja, husvét hétfőn a volt r. k. régi templom helyiségében műkedvelők a „Fehő Klári“ népsziművet adták elő szegény gyermekek felruházására. Az előadásnak igen nagy közönsége volt s különösen a cím-

*) Talán a dekorálandó ör. Gyurka, a szedő-gyerek.

szerep hősnőjét, Csomor Mariskát sokszorosan kitapsolták, aki ügyes játékaival nagymértékben hozzájárult a vállalkozás sikeréhez. Az ily törekvés mindenesetre csak dicséretére válik Jász-Kara-Jenő közönségének!

— **Tűz.** Hay Mihály tószegi gazdaságában egy kazal szalma folyó hó 6-án éjjel elégett. A tűz keletkezése ismeretlen.

— **A burokratizmus könnyítése.** A vallás és közoktatásügyi miniszter egy igen helyes rendeletet adott ki a napokban, mely a községi és felekezeti iskolák tanítóinak állami fizetés kiegészítéséről szól. Az 1893. XXVI t. cz., a mely azt elrendelte, csak öt évi érvénnyel ruházta fel az egyes engedményeket. A többi között a helybeli r. kath. iskolaszék is kapott 1895-ben ily államsegélyt, amelynek érvénye már 1899-ben letelik. Miután az összes segélyek érvény ideje e nyáron véget ér, kimondotta a miniszter, hogy a sok fáradságos irka firkától úgy az iskolafentartó hatóságokat valamint a minisztériumot megmentse, miszerint az államsegélyek további utalványozásáért nem kell újra folyamodni, hanem hivatalból további intézkedésig fogják utalványozni azokat. Bár ez hajnalát jelentené egy új, gyakorlatibb iránynak, a melyre a tanfelügyelőségeknél is igen nagy szükség volna, hogy a burokratizmus ne ölje meg a tanügyi haladását!

— **Uj váltók.** Folyó hó elsején uj váltók léptek forgalomba, melyekön a bélyeg nem forint krajczárral, hanem korona—fillérrel van feltüntetve. A régibb fajtájú váltókat csak augusztus végéig lehet használni, t. i. szeptember elsején már csak az újabb fajtájukra lehet pénzt kapni. De hogy valaki ezt félre ne értse, megjegyezzük, hogy a váltó ereje nem változik semmit, ha már be van adva a takarékpénztárba.

— **Az áldozat bárány és a műkedvelők.** A szolnoki iparos ifjúság husvét másnapján sikerült műkedvelői előadást rendezett, amikor a rendezőség egy jókora bárányt is kisorsolt oly föltétellel, hogy csak a szereplők és a nyerő ehetnek a birka-paprikásból. Hajnali 2 órára volt kitűzve a lakmározás s a kifáradt rendezőség elgondolható jó étvágygyal ült az asztalhoz. A párolgó paprikás helyett azonban azt a leverő hirt kapták, hogy a birkát valaki megszöktette előadás közben. A hír hallatára a műkedvelők a haragtól, a közönség meg a nevetéstől nem tudott tovább táncolni.

— **Uj közgazdasági folyóirat.** A kereskedelmi miniszter azon czélból, hogy a közönség tájékozva legyen közgazdasági viszonyaink felől, tudomásul vette, hogy a külföldi közönség és szakörök tudomást szerezzenek Magyarország közgazdasági viszonyairól, elhatározta, hogy „Magyar Közgazdasági Értesítő“ czim alatt magyarul, németül és francziául egy szakirodalmi vállalatot alkot. A folyóirat negyedévenként átlag 15 ivnyi terjedelemmel jelenik meg. Magyar nyelven megszereshető és kapható a „Pesti könyvnyomda“ részvénytársaságnál 8 forint előfizetési árért. — Felhívjuk gazdaközönségünk figyelmét e minden esetre hűzogat pótló munkának megrendelésére.

— **Rendeletet** adott ki a földmivelésügyi miniszter, melyben szigorúan meghagyja, hogy a vértetűt, — mely különösen az almafákat szokta meglepni, — a legnagyobb kitartással kell pusztítani. Szükségesnek találtuk mi is e veszedelmes jelenség felismerésére és irtására a közönség figyelmét felhívni. A vértetű csak az almafát támadja meg, kivételesen található körtefán. Az almafának csak fás részein élőködik, a törzsön és ágakon. Rendesen a fa sebes részein fordul elő. A vértetű hófehérszínű gyapjas váladékával a fát betakarja. Hogy biztosak legyünk abban, hogy vértetűvel van-e dolgunk, nem kell egyebet tenni, csak azt a fehér színű foltot szét kell nyomnunk és ha vérszínű nedv ömlik ki belőle, biztos a tényállás. Azért káros a vértetű, mert a fa sebes részén mindinkább elterjed s pár év alatt azt tönkre teszi. Ki ezen betegséget észleli, fíradjon be a község-házához s kérje ott az utasítást annak mikénti irtására.

— **A királyné emléke.** Szolnok is azon alföldi városok közé tartozik, amelyekben az „árnyas erdőt, lombos liget“-et csak hiréből ismerik az emberek. Nyilvános kert vagy sétahely, ahol egy kis árnyéket találhatna a lakosság, nincs a városban. Azaz, hogy csak eddig nem volt. Most azonban E ö t v ö s K. Lajos kir. tanfelügyelő az iskolák államosítása alkalmával egy igen nagy területű, kertnek alkalmas előteret szerzett az egyik iskolának — szerződés útján. A város legszébb részén fekvő eme terület „Erzsébet-kert“

nóven egyedüli sétat helye lesz a szolnokiaknak. A kir. tanfelügyelő felhívása folytán a vármegye összes nagybirtokosai (a fővárosból Mauthner Ödön) több száz forint értékű diszfát, cserjét stb. adományoztak a létesítendő kert számára, melynek parkirozása már javában folyik a szolnokiak nagy örömeire.

— **A Czegléd—kécskei vasut** ügye lassankint talán mégis közeledik a megvalósulás felé. Amint újabb értesülünk, az új kereskedelmi miniszter hajlandó bizonyos feltételek mellett e vasut üzleti vezetését állami kezelésbe venni.

— Kimutatás a helybeli vasúti forgalomról az elmúlt negyedévben.

Azt hisszük, hogy nem lesz érdektelen időnkint vasutunk forgalmának közlése az államfőnökség szíveségéből, amennyiben tájékoztatást nyújt ez a növekedés és csökkenés arányairól.

	Elutazott utasok száma	Feladott podgyász drbsz.	Feladott gyorsarú drbsz.	Feladott teherarú drbsz.	Érkezett gyorsarú drbsz.	Érkezett teherarú drbsz.
Január	5343	201	98	252	216	539
Február	4727	170	90	190	208	549
Márczius	4961	191	104	262	308	605

— Az esküdtzékek életbeléptése

kedvező körülmények között halad előre az igazságügyminiszteriumban. Az előmunkálatok fordulópontját az esküdtképes polgárok összeírásának eredménye képezi. Az összeírás tervét még Erdély Sándor igazságügyminiszter dolgozta ki s ugyan ő indította meg a munkát is; az összeírás befejezése azonban őt már nem találta hivatalban. Az összeírás eredménye föltétlenül kedvező. Maguk a közigazgatási hatóságok, szokatlan pontossággal jártak el föladataik teljesítésében s az összeírás minden törvényszék területéről kellő időben megérkezett az igazságügyi miniszteriumba. Kiderült, hogy a magyarul tudó esküdtképes polgárok még az u. n. nemzetiségi területen is elegendő számmal vannak s Plósz Sándor igazságügyminiszter legfőlegb 2—3 esetben lesz kénytelen élni a törvény azon fölhatalmazásával, hogy két törvényszék területét esküdtbiróság tekintetében egyesítse; de ezekben az esetekben is csak az esküdtképes polgárok kiméltése lehet az egyetlen szempont, t. i. nehogy tulságosan terhelje az illetőket az esküdtzolgálat. Azok az okok pedig, melyek az esküdtzékek intézményét egy pártkormány részéről veszélyessé tehetnék, — egyelőre nem jönnek elő. Az összeírások legközelebb az egyes törvényszékek elnökei között osztatnak szét s kezdetét veszi a kiválasztás, mely tudvaleg a törvényhatóságok küldötteiből és bírásokból alakított vegyes bizottságok föladata. Az egész összeírás során egyedül az a hátrányos körülmény merült föl, hogy némely kisebb törvényszéknek nincsen megfelelő esküdtzéki tárgyaló terme. Ebben a tekintetben itt-ott szembetűnő hézagok vannak. Van olyan szűk tárgyaló terem is, hogy még az esküdttek sem férnek bele, nem hogy a nyilvánosság számára maradna hely. Az igazságügyminiszterium most ezt a nehézséget úgy küzdte le, hogy négy kiküldöttet utaztat az illető törvényszékek székhelyeire, akik az akadályon alkalmas esküdtzéki tárgyaló termek kibérlésével töreksznek segíteni.

— **A m. kir. gypajuminósító intéze**, melyet a földmivelségi miniszter legközelebb fölállított, megkezdte működését. Ez az intézmény, mely a maga nemében egyedül áll, teljesen ingyen áll az érdeklődő közönség rendelkezésére. A szervezeti szabályok szerint az intézet a földmivelségi miniszternek véleményező szakközege a gypajutermelésre és értékesítésére vonatkozó kérdésekben. E minőségben, ha erre megbízatást nyer, kiküldöttje útján részt vesz az országos juhtenyésztésre vonatkozó irányelvek megállapításában; közreműködik az állami juhászatokban a gypjas juhok osztályozásánál s a juhtenyésztés terén oktatólag is működik. A budapesti nyilvános gypjuárverések értékmeghatározó bizottságában közreműködik azzal, hogy teljesíti azon tudományos elővizsgálatokat, melyek a megbízható alaphoz kiinduló értékesítéshez szükségesek és vizsgálatainak eredményét a bizottsági tagoknak kellő időben rendelkezésükre bocsátja. Alkalmas nyújt a gaz láknak és kereskedőknek, hogy termékük, illetve árjuk értékét és alkalmazhatóságát illetőleg elfogulatlan szakvéleményt nyerhessenek. E célból átvállal tenyészállatokról nyírt egész bundákat, tóvábbá bundarészeket és fűrtöket is különböző szempontokból való vizsgálatra.

— **Vidéki színigazgatók engedélyének megszorítása.** Mint a „Színészeti Közlöny” írja, a vidéki színészet válságos helyzetbe jutott, mert virágvasárnaptól eddig csak 20 igazgató kapott concessiót. A többiek részint nem képesek folytatni a működést, részint azért nem kérhettek belügyminiszteri engedélyt, mert a színész-egyesületnek nyugdíjpenzekkel tartoznak vagy egyéb kötelezettségeiket nem teljesítették az egyesülettel szemben. Más években az volt a szokás, hogy a kenyér nélkül maradt színészek tömege összegyűlvén a fővárosban, a központ csaknem kötéllal fogta a kisebb igazgatókat, csakhogy az egyesület tagjait elhelyezhesse. Most azonban nagy a szigorúság és a közgyűlés is, a tanács is kimondta és a belügyminiszterium is ehhez tartja magát, hogy csak azok kaphatnak színigazgatói concessiót, akik a legkisebb részletekig teljesítették az egyesületi kötelezettségeiket. — Hát hiába! rendnek muszáj lenni, még ha színész is az ember.

— **Egy üdvös figyelmeztetés a gazdáknak.** Ezt ugyan a jász-nagy-kun-szolnok megyei gazdasági egyesület adja az ő tagjainak, de mi is hasznát vehetjük neki. Maga a felhívás eképp hangzik: A tengerimoly kártételei ellen — kellő időben alkalmazott eljárással, sikeresen védekezhetünk s ezen védekezési mód röviden a következő. Ha a kukoriczamoly fellépése mutatkozik, július végén, augusztus elején, midőn a tengeri virágzását befejezi, sürgős teendőnk legyen, hogy a czimer és esetleg a szár legfelső részét levágassuk s gondosan összeszedve elégtessük. Ilyenkor ezen munkával a tengeriben már kárt nem teszünk s ha ez eljárást jól hajtjuk végre — minthogy a hernyók még ekkor a czimer és a szár legfelső részien tanyáznak s a levágás és elégtetés által megsemmisítetnek, — a tengeri termésünket biztosan megmentettük. Amidőn ezen védekezési módot ismételtelen tisztelt Tagtársaink figyelmébe ajánljuk, most a részes tengeri szerződések megkötésének ideje alkalmából felhívjuk tisztelt Tagtársainkat, miképp feles és harmadcs-munkaikat már most kötelezzék arra, hogy a kukoriczamoly fellépése esetén, ha erre annak idején felszöllíttatnak, a tengericzimer, illetve a szár legfelső részének levágását és gondos megsemmisítését eszközölni tartoznak. Ezen ugy a birtokos, mint a munkás érdekében való intézkedés, bizonyára a legjobb sikert fogja eredményezni.

— **Kuriai döntvény a nótákra.** A kir. kuria egy felmerült eset alkalmából megrendszabályozta a nótákat is, amennyiben döntvényileg a következőket mondta ki: „Aki nyilvános helyen, többek jelenlétében oly dalt énekel, melynek szövege valakit olyan cselekmény miatt feldicsér vagy magasztal, melyet a törvény vétségnek nyilvánít s melyért a hazai hatóságok az illetőt tettest elítélték: izgatást követ el.” — Most már tehát lassabban a Rózsa Sándor- és Bogár Imreféle nótákkal!

— **Védekezés a jégeső ellen.** Alsó-Stájerországban a jégeső elhárítására különös védekezési módot találtak fel; rájöttek ugyanis, hogy lövöldözéssel szét lehet kergetni a vészterhes, jeget hozó fellegeteket. Egy helységben hat lövő-állomást rendeznek be a szomszédos magaslatocon körülbelül két kilométer területen. Minden állomáson hat ember működik és a fenyegető zivatar közeledtekor hatvan mozsárból 120 grammos töltésekkel szakadatlanul lövöldöznek. A sikeres művelet hírére a mi földmivelségi miniszterünk is megbizta Konkoly-Thege Miklóst, a meteorológiai intézet igazgatóját hasonló kísérletekre. Ha beválna a találmány, rendkívül nagy jelentőségű lenne az a gazdasági élet sikerére.

APRÓSÁGOK.

— **Egy matróz csodálatos me nekülése.** Descourtilz francia természettudós az ő művében: „Egy természetkedvelő utazásai és észleletei”-ben a következő érdekes történetet mond el: Egy orkán alkalmával egy fiatal tengerész volt a nagy hajókötélnél, mely az árbócfát tartotta és azzal foglalatostkodott, hogy a vitorlát kibocsátja, midőn egy nagy hullám, mely a fedélzetet elborította, a tengerbe ragadta őt. De alig bukott a tengerbe, midőn őt egy másik hullám, a mely az elsőt keresztelte, ismét a magasba emelte és őt, akiről már társai lemondtak, ismét az ő állomására csapta, ő csak ájulásba esett és néhány rázás után visszanyerte eszméletét.

— **Finom jótékonyág.** Döring, a Berlinben elhalt híres színész találkozott egyszer a hársak alatt egy azon időből való régi kartársával, a midőn ő maga is még csak „vándor művész” volt. „Hogy vagy?” kérdé a színészt. — „Szánandóan!” felelt ez. „öreg és gyenge vagyok szolgálat nélkül.” — „Keress fel engem holnap reggel, itt van az én kártyám.” A színész jött. Döring egy szobába vezette őt, ahol egy szekrényben az ő ismert dobozgyűjteménye volt felállítva, felnyitotta azokat és így szólt az ő régi kartársához: „Mielőtt te színész lettél, ötvös voltál. Van kedved az én dobozaimat kifényesíteni? De mivel én nem vagyok gazdag, naponkint csak 3 tallért adhatok neked. Amellett megteszem, hogy nem kell szünet, mert van reá időm.” Mire a színész a dobozok tisztításával elkészült, Döring illő szolgálatot szerzett részére.

— **Színészfizetések száz év előtt.** 1778. körül a góthai udvari színháznál a híres Eckhof havonkint 12 tallért és évenkint 9 öl fát kapott, Ifland 5 tallért hetenkint és 4 öl fát egy évre; Beck hetenkint 1 1/2 tallért és semmi fát.

— **Egy különös tanácskozás.** Pitt angol minisztert az ő utolsó éveiben a köszvény erősen bántotta s azért a Newcastlei hercege, a tengerészet legelső lordjának látogatását egyszer az ágyban volt kénytelen fogadni. Kemény téli napon volt ez és a hercege a hidegtől reszketve kiáltott, midőn Pitt szobájába lépett: „Hogyan, nincs tűz az ön szobájában?” — „Nincs.” válaszolt a miniszter, „valahányszor a köszvény bánt, nem tudom a tüzet elviselni.” A hercege, akár tetszett neki, akár nem, kénytelen volt alkalmazkodni; bepölyázta magát erősen kabátjába és leült Pitt ágyához. Eközben a hideg annyira érezhetővé lett, hogy nem bírta soká kitartani és egy mentegetőzéssel hirtelen a másik ágyba ugrott, a mely a szobában volt és annak párnái közé temet magát. A két államférfi ezen helyzetben tanácskozott a hadihajó kibocsátása fölött s okaikat heves taglejtések által az ágyból támogatták. Egy harmadik jött véletlenül oda és nem tudta visszafojtani hangos nevetését, midőn a két minisztert ily különös módon látta értekezni.

Szerkesztői üzenetek.

— **Budapesti Híradó.** A cserepéldányok innen rendszeresen küldtetek eddig, tehát nem nálunk van a hiba, ha nem érkeztek meg oda pontosan.

— **Czeglédi Ujság.** Üdvözet a szerencsés átbábozás alkalmából; a csere viszonyt a legnagyobb készséggel tartjuk fenn. Reméljük, hogy a hirdett elvek alapján az új viszonyok között e helyi sajtó méltó lesz Czegléd város tekintélyéhez!

— **M. J. Helyben.** Köszönet a szép dolgozatért! Jövő számunk fogja hozni, miután a mostani szám illető területe már előbb lefoglaltatott lapunk főmunkatársa által.

— **4 Z. Ujpest.** A tárczáért személyesen megyek. Ugy látszik, hogy még egy miniszteri tárczához is könnyebben juthat az ember, mint némely hölgyek ígért tárczához. Különb ez nem akar senkire czélzás lenni.

Hirdetés.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy a Kath. Olvasóegylet utcában (Molnár-féle házban) egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

asztalos üzletet

állítottam fel.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: épület, bútor és boltberendezést stb.

Midőn a n. é. közönség nagybecsű pártfogását kérem, biztosíthatom a legjobb és legszolidabb kiszolgálásról.

Kiváló tisztelettel

BÁN JÁNOS

asztalos.

Egy jó házból való fiu tanulónak felvétetik.